

המלצות לסוף השבוע

אורלי קסטל-בלום, אחינועם ניני, טעימות יין ביפו, דובדבנים ברמת הגולן ואלוויס בסדרה "תגליות", עמ' 74

תקומה

פרויקט של קום איל פו עם רוקמות פלשתיתאיות הוליד קולקציה מצומצמת של חולצות, עמ' 31

הקונטרס ויריון הערבי הראשון

כו שפרעם מלמדים מיד על ההבדל בין הקונטרס ויריון הזה לבין אחיו היהודיים. ארבעת החודים נמצאים בקומת המרתף של בניין מסודר, חודר נוסף, מרווח קצת יותר, חוסב לתחליף אודישוריום. קטן - אבל חלוצי: התלהבות בערת בקרב העובדי דים במקום, ולנגד עיניהם עומד גורלה התרבותי של חברה שלמה.

"אם אתה לא יכול להביע את עצמך מבחינה תרבותית, אתה לא קיים", מצטט נחלה בתרגום חופשי פתגם ערבי. "לבני המגזר הערבי אין אפשרות לעשות זאת. כווי להצליח אנחנו צריכים לעמוד על זכותנו בדרך הקשה; מפני שאיננו אורחים שווים. על קיום הקונטרס ויריון לא נלחמתי אף פעם בדרך פוליטית. אני מאמין רק בעשייה כאפשרות לפרוץ את חוסר השוויון. לא לטעון לערבים אין אז מגיע לנו, אלא להוכיח שאנחנו עומדי דים בסטנדרטים הגדרשיים: מורים מוסמכים, עבודה מקצועית, תשתית טובה, תוכנית לימודים טובה - למרות התנאים הכלכלי אפשריים: ולכן מגיע לנו".

אריה ראובן, המפקח על הקורס נטרבוירינים במשרד החינוך, עקב במשך שנה ויותר אחרי התפתחות הקונטרס ויריון: "העיר ברים והמורים מצוינים", הוא אומר, "זכמהם תוכנית הלימודים שנתגבשה במקום, הכוללת

"אני מאמין בעשייה כאפשרות לפרוץ את חוסר השוויון", אומר עאמר נחלה, מנהל בית המוסיקה בשפרעם שייקה בספטמבר לקונטרס ויריון. "עד שהפוליטיקאים יתפכחו ויבינו שיש כאן בני אדם, החלטנו להילחם בדרכי הרוחני לבד"

מאת נעם בן זאב

כרוח שמבשרת על קונצרט ג'ז בינלאומי אינו מראה נפוץ באודישוריום חיפה. לא לעתים קרובות מוזמן לעיר הצפונית כוכב בינלאומי, שמושב לאולם מאות אנשים. כרוח כאלה בערבית - זו כבר תופעה יוצאת דופן ממש: ואלו מאות ערבים ו-150 יהודים שנוהדים יחד לשמוע את גיטריסט הג'ז בן ז'רלה, בערב

המוסיקה בין שפרעם עאמר נחלה, שיום והפיק את הקונצרט, היה אחוז התרגשות נוכח האולם המתמלא: "קשה לתאר את הסיי פוק. אין כמעט דבר כזה שקהל בא למופע בחברה הערבית, ו-150 יהודים שבאים גם כן, זה לא מובן מאליו. הלא כל הזמן בוחנים אותנו, מסתכלים עלינו מרחוק ובודקים אותנו". נחלה, גיטריסט, נגן עזר ומורה, מנהל את "בית המוסיקה" בשפרעם, המקום שבו צמח לפני חמש שנים הפסטיבל היחיד בישראל למוסיקה ערבית ולג'ז: הישג מוסיקלי והפקתי ראשון מסוגו, ופרי עבודה קהילתית מוסיקלית עקשנית רבת שנים. אלא שהישג זה מתגמד לנוכח החלום שנחלה עומד להגשים בספטמבר, חלום דמיוני במונחים ישראליים: הכרזת זה על פתיחת הקונסרבטוריון הראשון בעיר ערבית.

רוח חלוצית

המלה קונסרבטוריון מעוררת דימוי של בניין רב קומתי רחב ידיים, עשוי חררים-חררים שמהם עולים צלילי פסנתרים, כלי נשיפה ממתכת ומערכות תופים. אבל ארבעת החררים הזעיריים המקבלים את פניו של המבקר בבית המוסיקה במר

מטריית הפיקוח לקונסרבטוריון שפרעם מספטמבר: "אשמח להכריז עליו כעל המוסד ה-40 ברשת הקונסרבטוריונים, והראי שון ביישוב ערבי", הוא אומר. הענן היחיד שמעיב על ההכרזה התגיגית הוא מצבם הקשה של הקונסרבטוריונים בכלל: "התקציב קוצץ ל-7 מיליון שקל לשנה, וכך אנחנו מאבדים את היכולת להשפיע על המתרחש במוסדות", אומר ראובן, שופעל במסגרת של חצי משרה. "עשי רות מוסדות פונים ומבקשים להיכנס לפיקוח כדי שתהיה להם מסגרת פרגוגית מקצועית, אבל אין טעם לחלק ביניהם תקציב ועזם כל כך". "עדיין המצב הזה טוב הרבה יותר לעומת המתרחש במגזר הערבי", אומר עאמר נחלה, "במרכז הארץ הילדים לומדים נגינה מפרופסורים ומורים בכירים מהאקדמיות; משתתפים בתזמורת, לומדים לבגרות בתורת המוסיקה ופיתוח שמיעה, שרים במקלה, מנגנים באנסמבלים קאמריים. כל זה עולה אלפי שקלים לשנה לכל הורה - אפילו אחרי הסכסוך של הקונסרבטוריון. אתה חושב שרמה סוציאקונומית כמו שלנו מאפשרת להשקיע סכומים כאלה בילדים?"

אפס תקציב

המגזר הערבי סבל מאז קום המדינה מהחנקה של כל תשתית מוסיקלית. הר"ח "גופים מוסיקליים בישראל 2002", שיצא לאור בימים אלה על ידי משרד החינוך ובו סקירה של הגופים הנתמכים על ידו, מעיד על כך: בין 17 פסטיבלי מוסיקה, ביניהם פסטיבל הג'ז רחובות, פסטיבל "בלאק אנד בלוז" ו"מי מוסיקה וטבע", לא נתמך אפילו פסטיבל ערבי אחד. בין 22 מקהלות מבר גרים ושש מקהלות ילדים אין למצוא מקהלה ערבית אחת, וכך גם בין שישה מרכזי מוסיקה וכי תות אמן. "התזמורת למוסיקה ערבית" בניצוח סוהיל רדואן היא היחידה בין 22 התזמורות ושתי האופרות שבהן תומך משרד החינוך, ו-70 הגופים הנתמכים על ידו סך הכל. התמונה מתחדדת עוד יותר אם מוסיפים את הזנחת החינוך המוסיקלי במגזר - בתי ספר מעטים מחזיקים מורה למר סיקה והתחום לא נלמד כלל אחרי כיתה ו'.

למה התחום קופא? אולי אשמה לא פחות קהילה הערבית בית עצמה, שלא יוצרת ביקוש למוסיקה?

נחלה: "קשה להניע את הגלגל באפס תקציב. מאות ילדים כשרוניים נפלטים מלימודי מוסיקה פרטיים כי אין להם לאן להמשיך, לכן עד שהפוליטיקאים יתפכחו ויבינו שיש כאן בני אדם, החלטנו להילחם בריי כיו הרוחני הזה לבר: אנחנו מארגנים חילופי תרבות עם אירופה, מגייסים כספים משגרירויות זרות, ושולחים נגנים להשתלמות בארצות הברית - בעבודה

"במרכז הארץ הילדים לומדים נגינה ממורים בכירים, לומדים מוסיקה לבגרות, שרים במקלה. כל זה עולה אלפי שקלים לשנה לכל הורה. אתה חושב שרמה סוציאלקונומית כמו שלנו מאפשרת להשקיע סכומים כאלה בילדים?"

התנדבותית של עשרות אנשים, לאורך שנים. זה לא כבוד גדול למדינה שעומדת מנגד, ואין לה כל חלק בזה".

לא לרו קיום

עאמר נחלה למד באקדמיה למוסיקה בירושלים, במסלול הקלאסי הרגיל, ולצדו לימודי נגינה בעוד אצל חאלד ג'ובראן. "מי שרוצה להגיע לאקדמיה, וגם להצליח בה, חייב לצמוח על תשתית מוסיקלית חזקה", הוא אומר, "זה מה שאנחנו מנסים לתת כאן לילדים". כשחזר לשפ"רעם שבה נולד סירב ללמד מוסיקה במתנ"ס. "זה מוסד מצוין, אבל לא תופש את המוסיקה כמות שהיא: אמנות ומדע שלומדים במשך שנים, ומתכוננים מתוך משמעת לימודית לבחינות בגרות, כדי להמשיך לאקדמיה - ולכן יש צורך במוריים הכי טובים".

כאן נכנסה לפעולה עמותת בית המוסיקה, שנוסדה ב-1996 כדי לקדם את תרבות המוסיקה כדרך חיים בקרב האוכלוסיה הערבית בישראל, ולהפוך את המוסיקה מפריבילגיה של המשך בעמ' 87

בית המוסיקה בשפרעם / המשך מעמ' 17

בשני קטעים עשירי מקצב וצליל לסיים. מרשים לאיזו רמת נגינה גבוהה הגיעו הילדים האלה וכמה אהבה והזדהות עם המוסיקה הקרין הביצוע שלהם. "האיכות המוסיקלית היא שמאפשרת דיאלוג שווינו, לא מתוך נחיתות", אומר נחלה, "קיום מוסיקלי תרבותי נותן אפשרות להכיר את הצד השני. אני לא מאמין בשיתוף פעולה תחת תווית של 'דו קיום'. זה מגוחך. אני מאמין ברעיון - היכרות והתקרבות תרבותית באמצעות המוסיקה - אבל לא בדרך".

נחלה עצמו מנגן לפחות בשני אנסמבליים מצוינים, אבל באזור המרכז לא שומעים עליהם: "לא מומינים אותנו שלא תחת הכותרת 'דו קיום'. היום תומכים רק במי שיש לו תווית כזאת - תופעה שלא נובעת מרצון לקדם את הערבים, אלא לנצל אותם. דו קיום אמיתי יכול להיות רק כשאתה לא נחות, רק כשאתה באותה רמה מוסיקלית; ואולי ההוכחה היא שלרשת התלמידים היהודים שבאים ללמוד מוסיקה ערבית בקונסרבטוריון שלנו. אם אתה מציג את התרבות שלך כמו שצריך - יבואו תמיד".

ארוחת צהריים במסעדת "אבול ואקי", הצופה לנוף מרהיב, מסתיימת בטפיחה נמרצת של בעל המקום על שכמו של נחלה. "הבן שלי לומד אצלך", אומר האיש בחום, "זוהי אושר גדול".

נחלה: "ההורים מראים מעורבות ותומכים תמיכה גדולה. הם באים לקונצרטים ולפסטיבל, ואני מאוד גאה, כי זה לא מובן מאליו. צריך להציג את המוסיקה לפנייהם, להשתדל, להביא להם את זה לפתח הבית ולתוך כיתות בית הספר. זו תרבות חרשה בשביל רובם - עצם הקונצרט, ולאו דווקא המוסיקה המערבית".

"אנחנו מנסים ליצור גרעין. לכמה ילדים מגיעה מוסיקה קלאסית במגזר היהודי? ל-10%? אם נגיע ל-2% זאת תהיה הצלחה אדירה מבחינתי. הלאו אי אפשר בבת אחת. זה תהליך. אפשר לראות איך הקהל נבנה משנה לשנה".

מוסיקה היא גם סביבה

בקונסרבטוריון, שבו לומדים 150 ילדים (נחלה: "פשוט אין יותר מקום פיסי ללמד"), יש מחלקה למוסיקה ערבית. מבחינתו של נחלה זו המחלקה החשובה

יותר. המוסיקה הקלאסית שלמד באקדמיה בירושלים פיתחה אצלו את יכולת ההקשבה ואת טכניקת העיבוד, וקידמה את הבנת היצירות והיכולת לנתח אותן. "ובכל זאת, אני מרגיש שצריך לקדם קודם כל את התרבות שלנו", הוא אומר, "ללמד מוסיקה קלאסית, בהחלט - אבל לא על חשבון המוסיקה הערבית, ובוודאי לא כיישות נעלה, נשגבת".

האם הילדים הערבים תופשים באי פן שונה את שני פוגי המוסיקה? "אם יש מורים טובים, שמנחילים ידע והבנה, אין הבדל בין הילדים בתל אביב לאלה בשפרעם. הפער הוא רק באמצעים. אבל חייבים להשקיע יותר במוסיקה הערבית: זו אחריות גדולה, אחרת התרבות שלנו תיעלם. התרבות היא שמייחדת אותנו, וכשמרגישים שהיא לא מפותחת צריך לפעול בהתאם, מתוך סדר עדיי פיות מיוחד.

"מוסיקה - הרי היא גם סביבה. היא קשורה לדרך החיים ולבית, ואסור לנתק אותה מחיי היומיום, מחוויות החיים. אם קיים ניתוק כזה, אפילו המורים הטובים ביותר לא יעזרו. צריך להיפתח לכל סוגי המוסיקה בעולם, זה החלום, לאפשר הכל; אבל ראשית נסגור פערים בתרבות שלנו".